

KVÍSLATUNGUVIRKJUN

BREYTING Á AÐALSKIPULAGI STRANDABYGGÐAR 2010-2022

OG NÝTT DEILISKIPULAG

Skipulagslýsing

5. apríl 2023

KVÍSLATUNGUVIRKJUN

BREYTING Á AÐALSKIPULAGI STRANDABYGGÐAR 2010-2022 OG NÝTT DEILISKIPULAG

Skipulagslýsing

Skv. 30. og 40. gr. skipulagslaga nr. 123/2010

Efnisyfirlit

Efnisyfirlit	i
1 Inngangur	1
1.1 Tildrög.....	1
1.2 Tilgangur og markmið.....	1
1.3 Matsskylda.....	3
2 Forsendur og samhengi skipulagsgerðar	3
2.1 Staðhættir, umhverfi og nýting	3
2.2 Efling rakorkukerfis.....	4
2.3 Fyrirhugaðar framkvæmdir	4
2.4 Svæðisskipulag	8
2.5 Gildandi aðalskipulag.....	8
2.6 Deiliskipulag.....	11
2.7 Tengsl við aðrar áætlanir.....	11
3 Skipulag.....	14
3.1 Breyting á aðalskipulagi.....	14
3.2 Deiliskipulag.....	15
4 Skipulagsferlið	16
4.1 Kynning og samráð	16
4.2 Umsagnaraðilar	17
4.3 Tímaáætlun verkefnis.....	17
5 Umhverfismat.....	18
5.1 Aðferðir við umhverfismat	18
5.2 Umhverfispættir og áhrifasvæði	19
5.4 Kostir.....	20
Heimildir	21

1 Inngangur

1.1 Tildrög

Orkubú Vestfjarða ohf. áformar að reisa nýja virkjun, Kvíslatunguvirkjun, í Selárdal og á Ófeigsfjarðarheiði norðan við Þjóðbrókargil í Strandabyggð (mynd 1). Unnið er að frumhönnun virkjunarinnar en áætlað er að afl hennar verði allt að 9,9 MW. Ljóst er að virkjunin mun hafa ýmis jákvæð samfélagsleg áhrif en henni geta einnig fylgt neikvæð áhrif, svo sem á jarðmyndanir, vatnafar, gróður, fugla, vatnalíf, landslag, víðerni og ásýnd. Í undirbúningi er umhverfismat framkvæmdarinnar. Nánar verður fjallað um eðli og umfang umhverfisáhrifa í sameiginlegri umhverfismatskýrslu fyrir mat á umhverfisáhrifum framkvæmdarinnar og umhverfiáhrifum aðalskipulags og deiliskipulags.

Áformin kalla á breytingu aðalskipulags og gerð deiliskipulags á framkvæmdasvæðinu. Virkjunin kallar ekki á breytingu á svæðisskipulagi Dalabyggðar, Reykhólahrepps og Strandabyggðar.

1.2 Tilgangur og markmið

Markmið skipulagsbreytinganna er að:

- ◆ Bæta afhendingaröryggi á Ströndum, Reykhólum og í Inn-Djúpi
- ◆ Bæta skilyrði til orkuskipta
- ◆ Auka varaafli á svæðinu í stað eldsneytisvéla
- ◆ Auka orkuframleiðslu inn á dreifikerfi raforku

Virkjunin mun leiða til aukinnar raforkuframleiðslu og auka áreiðanleika orkuafhendingar á Vestfjörðum, sem hefur verið einn sá minnsti í

¹ Vestfjarðarstofa, 2019.

² Stjórnarráð Íslands, 2018.

³ Atvinnuvega- og nýsköpunarráðuneytið, 2020.

Hvað er skipulagslýsing?

Í upphafi vinnu að skipulagi er tekin saman lýsing fyrir verkefnið þar sem **gerð er grein fyrir tildrögum skipulagsvinnunnar** og hvernig fyrirhugað er að standa að skipulagsgerðinni. Lýsingin er þannig eins konar verkáætlun fyrir skipulagsgerðina.

Lýsingin er **kynt opinberlega** og samtímis er leitað umsagnar Skipulagsstofnunar og annarra umsagnaraðila.

Helsta markmið skipulagslýsingar er að **íbúar og aðrir hagsmunaaðilar**, þ.á.m. stjórnvöld, stofnanir og fagaðilar með sérþekkingu á hinum ýmsu sviðum, **fái tækifæri til að kynna sér áformin** strax í upphafi og geti þannig komið á framfæri **athugasemdum** og **ábendingum** um **nálgun** við áætlunargerðina, **viðfangsefni** hennar og **helstu forsendur**.

samanburði við aðra afhendingarstaði landsins. Jafnframt mun þörfin fyrir varaafli, knúíð jarðefnaeldsneyti, minnka.

Fyrirhuguð framkvæmd samræmist vel áætlunum ríkis og sveitarfélaga á svæðinu um eflingu byggðar, atvinnulífs og innviða^{1 2}. Einnig styðja þau við opinbera stefnu tengda orkumálum³, loftslagsmálum⁴ og orkuskiptum⁵. Eldsneytisnotkun á svæðinu vegna varafilskeyrslu var tæpir 32.000 lítrar á árinu 2022, sem samsvarar rúmum 84.000 tonnum af CO₂. Vegna miðlunargetu verður nánast alltaf hægt að keyra virkjunina á fullu afli, jafnvel þegar rennsli vatnsfalla er í lágmarki (að vetri) og álag á raforkukerfið er mikið. Keyrsla varaafilsvéla verður að mestu óþörf með tilkomu virkjunarinnar.

⁴ Umhverfis- og auðlindaráðuneytið, 2018.

⁵ Atvinnuvega- og nýsköpunarráðuneytið, 2020.

Mynd 1 Kvíslatunguvirkjun, yfirlitsmynd.

1.3 Matskylda

Aðalskipulagsbreytingin er unnin samkvæmt skipulagslögum nr. 123/2010. Skipulagsgerðin er háð lögum um umhverfismat framkvæmda og áætlana nr. 111/2021.

Framkvæmdin er tilkynningarskyld til Skipulagsstofnunar skv. lögum um umhverfismat framkvæmda og áætlana vegna rafafis og efnistöku. Orkubú Vestfjarða hefur óskað eftir því við Skipulagsstofnun að virkjunin fari í umhverfismat og er matsáætlun lögð fram samhliða skipulagslýsingunni.

Fyrirhuguð er ein sameiginleg umhverfismatsskýrsla fyrir mat á umhverfisáhrifum framkvæmdarinnar og umhverfiáhrifum aðalskipulags og deiliskipulags í samræmi við 9. gr. laga um umhverfismat framkvæmda og áætlana. Nánar er fjallað um umhverfismat í kafla 5.

2 Forsendur og samhengi skipulagsgerðar

2.1 Staðhættir, umhverfi og nýting

Selárdalur gengur til norðurs úr Steingrímsfirði. Bergrunnur svæðisins er að mestu úr jökulsorfnnum basaltlögum og dalurinn er mótaður af rofi ísaldarjökla.

Í miðjum dalnum rennur dragáin Selá, en hún á upptök sín á Ófeigsfjarðarheiði, en auk þess renna hliðarár af nærliggjandi heiðum niður í dalinn þar sem þær sameinast Selá. Ein þeirra er nafnlaus en vatnsmikil dragá sem rennur um Þjóðbrókargil. Norðan við Selárdal er Hvannadalur, þar rennur Hvannadalsá sem sameinast Selá. Neðsti hluti Selár í Selárdal markar sveitarfélagsmörk Strandabyggðar og Kaldrananeshrepps.

Efri Kotvötn og Svartagilsvatn eiga upptök sín í lækjum og tjörnum á heiðinni vestan við Selárdal. Efri Kotvötn og Svartagilsvatn sameinast ánni í Þjóðbrókargili í efsta hluta gilsins áður en áin rennur til austurs niður í Selárdal.

LANDSLAG

Hluti af fyrirhuguðu framkvæmdasvæði Kvíslatunguvirkjunar fellur innan stærsta samfellda óbyggða víðernis Vestfjarða⁶. Fyrirhugað stöðvarhús virkjunarinnar verður í Selárdal og utan víðernisins.

Selárdalur er langur og hallalítt frá sjó. Hlíðarnar eru brattar, vaxnar lyngi, víðikjarri og grasi, en sums staðar eru berar skriður og klettur í brúnum og giljum, einkum innarlega í dalnum að austanverðu.

Ófeigsfjarðarheiði, ofan Selárdals, er flatlend með ávölu öldóttu landslagi. Heiðin einkennist helst af ógrónum eða lítt grónum melum og fjölda vatna í lægðum.

LÍFRÍKI

Samkvæmt vistgerðarkorti Náttúrufræðistofnunar Íslands er svæðið hrjóstugt ofan við 350 m hæð yfir sjávarmáli og einkennist einkum af melum með mosa og mómum í lægðum. Á Ófeigsfjarðarheiði er gróður helst að finna umhverfis vötnin.⁷ Neðan við 350 m hæð einkennist svæðið aðallega af mólendi og votlendi. Í þessum vistum má helst búast við heiðlóu, spóa, þúfutittlingi, rjúpu og snjótittlingi.⁸

⁶ David C. Ostman, Ole Neumann og Þorvarður Árnason, 2021.

⁷ Anna Rut Arnardóttir o.fl., 2020.

⁸ Jón Gunnar Ottósson, Anna Sveinsdóttir og María Harðardóttir, 2016.

NÁTTÚRUVÁ

Fyrirhugað framkvæmdasvæði er utan virka gosbeltisins og því er ólíklegt að rask verði á virkjuninni vegna eldgoss eða jarðhræringa. Skoða þarf möguleg ofanflóð og vatnsflóð í dalnum og taka til greina við skipulagsgerð og hönnun virkjunar.

BYGGÐIN OG NÝTING LANDS

Í Selárdal eru þrjár bæir, Bólstaður (yst í dalnum að austanverðu), Geirmundarstaðir og Gilsstaðir (innst og vestan Selár).⁹ Samkvæmt Lögbýliskrá 2022 er einungis ábúð á Geirmundarstöðum en á Gilsstöðum stendur sumarhús.

Tvö þéttbýli eru í námunda við framkvæmdasvæðið, Hólmavík innan Strandabyggðar og Drangsnæs í Kaldrananeshreppi. Mannfjöldi í Strandabyggð var samkvæmt Hagstofu Íslands 424 þann 1.1. 2022 en árið 2007 voru skráðir íbúar 507 talsins.¹⁰ Til samanburðar var árið 1975 skráður 771 íbúi á Hólmavík, stærsta byggðarkjarna Strandabyggðar.¹¹ Strandabyggð tekur þátt í verkefni Byggðarstofnunnar, Brothættum byggðum - undir heitinu Sterkar Strandir - sem ætlað er að efla sveitarfélagið, m.a. með sterkari innviðum og stíganda í atvinnulífi.¹²

Ferðapjónusta á Vestfjörðum hefur vaxið síðustu ár¹³ en landbúnaður er helsta atvinnugrein Strandabyggðar og þar er sauðfjárrækt ráðandi. Í Selárdal er skíðasvæði og þar hefur Skíðafélag Strandamanna haldið árlega skíðagöngu, Strandagöngu. Veiðileyfi eru seld í Selá.

⁹ Jóhann Hjaltason, 1952.

¹⁰ Hagstofan, 2023.

¹¹ Svæðisskipulag Dalabyggðar, Reykhólahrepps og Strandabyggðar 2018-2030.

2.2 Efling rakorkukerfis

Rafmagn sem flutt er til Vestfjarða fer um raflínur Landsnets frá tengivirki í Hrútafirði, að tengivirki Landsnets á Geiradal í Reykhólahreppi og þaðan til tengivirkis við Mjólkárirkjun.

Dreifikerfi rafmagns OV til Hólmavíkur og áfram til Drangsnæs og Árneshrepps á upptök sín í tengivirki Landsnets í Geiradal. Raflína liggur frá Hólmavík um Steingrímsfjarðarheiði til innanverðs Ísafjarðardjúps.

Verði bilun í flutningskerfi Landsnets til Geiradals eða rafmagn berst að einhverjum öðrum orsökum ekki inná kerfi OV, þá verður algert straumleysi á Hólmavíkursvæðinu. Þegar slík staða kemur upp eru eldsneytisvélarnotaðar til að framleiða rafmagn inn á kerfið. Yfirleitt tekst með þessu móti að koma á rafmagni á öllum svæðunum, en það getur þó tekið allt að þremur klst. Á árinu 2022 var olíunotkun vegna varaafslkeyrslu tæpir 32.000 lítrar, sem samsvarar rúmum 84.000 tonnum af CO₂ með tilheyrandi neikvæðum áhrifum á loftslag.

Mesta rafmagnsálag á Hólmavík er 5 til 6 MW, sem er minna en afl Kvíslatunguvirkjunar verður. Ef útsláttur verður annað hvort á loftlínunni að Hólmavík eða á línukerfi Landsnets að Geiradal, þá er afl Kvíslatunguvirkjunar það mikið að notendur á svæðinu verða ekki rafmagnslausir. Með tilkomu virkjunarinnar verður Hólmavík því komin með ígildi hringtengingar, með tveimur óháðum flutningsleiðum af endurnýjanlegri orku.

2.3 Fyrirhugaðar framkvæmdir

Skipulagssvæðið nær til jarðanna Gilsstaða og Staðar (ásamt Hofstöðum). Gilsstaðir eru í einkaeigu en jörðin Staður er í eigu ríkisins. Samkomulag liggur fyrir á milli Orkubús Vestfjarða og Gilsstaða um nýtingu lands og vatnsréttar til virkjunarinnar.

¹² Byggðastofnun 2023.

¹³ Ferðamálastofa, 2023.

Unnið er að frumhönnun virkjunarinnar og þær tölur sem hér eru nefndar eru með fyrirvara. Kvíslatunguvirkjun felur í sér virkjun vatns sem nú fellur í Selá, að mestu um Þjóðbrókargil og í minna mæli um Svartagil, Afréttargil og Ófærugil (mynd 2). Uppsett afl virkjunarinnar verður allt að 9,5 MW og orkuframleiðsla um 50-70 GWh á ári miðað við að virkjað rennsli verði 2,9 m³/s. Gert er ráð fyrir allt að 9,5 MW orkuframleiðslu í stöðvarhúsi í Selárdal en auk þess er gert ráð fyrir allt að 0,4 MW virkjun á milli miðlunarlóns og inntakslóns virkjunarinnar.

Inntakslón virkjunarinnar verður við Efri Kotvötn og miðlunarlón við Svartagilsvatn. Miðlunarlónið við Svartagilsvatn verður myndað með stíflu sunnan lónsins, Svartagilstíflu. Hækkun vatnsborðs verður allt að 9 m miðað við núverandi stöðu (fer hæst í 456 m.y.s.) og mesta flatarmál lónsins verður rúmlega 2 km². Við þá vatnshæð fer vatn að renna í vötn norðan miðlunarlóns. Til að koma í veg fyrir flæði norður með tilheyrandi vatnstapi af vatnasviði Svartagilsvatns er mögulegt að setja lágar fyrirstöður í útrennsli vatnanna til norðurs og grafa grunna skurði til að vatn renni milli vatnanna til suðurs og í Svartagilslón. Slík veita er nefnd Svartagilsveita, en með henni mun vatnasvið Svartagilsvatns stækka um ríflega 1 km².

Undir Svartagilstíflu verður komið fyrir botnrás og veitumannvirki ásamt inntaki fyrir litlu virkjunina niður að veituskurðinum. Í skarði vestan við Svartagilstíflu verður komið fyrir allt að 100 m löngu yfirfalli til að veita umframvatni áfram niður farveg að inntakslóni.

Inntakslónið við Efri Kotvötn verður myndað með tveimur stíflum, Suður Kotvatnastíflu við útrennsli vatnsins og Eystri Kotvatnastíflu. Við hæstu stöðu vatnsborðs nemur hækkunin 9 m miðað við núverandi stöðu og hámarksflatarmál lónsins verður þá 0,57 km² og nýtanlegt rúmmál allt að 3,61 Gl. Undir Suður Kotvatnastíflu verður komið fyrir botnrás. Botnrásin verður notuð fyrir framhjärengsli á byggingatíma, en aðeins notuð á rekstrartíma ef tæma þarf inntakslónið vegna viðhalds á stíflum eða inntaki. Í Eystri Kotvatnastíflu verður komið fyrir inntaki og vatninu veitt þaðan í niðurgrafinni pípu niður að stöðvarhúsi í Selárdal. Fallhæðin er um 390 m. Leggja þarf rafmagn og ljósleiðara að öllum lokuhúsum og stöðvarhúsum.

Veita þarf kvíslinni sem rennur um Þjóðbrókargil í inntakslónið. Það verður gert með um 1000 m löngum skurði. Við miðjan skurðinn sameinast í hann afrennsli frá lítilli virkjun frá Svartagilslóni sem flytur þannig einnig miðlað vatn frá Svartagilsmiðlun til inntakslónsins.

Gert er ráð fyrir að heildarefnismagn úr skurðinum verði um 30.000 til 40.000 m³. Allt efnið verður nýtt til vegagerðar eða í stíflur. Nánari upplýsingar um stíflurnar og lónin má sjá á mynd 2 og í töflu 1.

Til að auka rennsli í Svartagilslón og nýta miðlunarrýmið betur er gert ráð fyrir að stækka vatnasvið virkjunarinnar um 5,1 km² til norðurs með nokkrum grunnum skurðum og tveimur til þremur minni háttar fyrirstöðum. Þessi veita er kölluð Ófæruveita og með henni verður mögulegt að nánast tvöfalda rennsli í miðlunarlónið. Án Ófæruveitu er óvíst að miðlunarlónið nái að fyllast öll sumur. Heildarvatnasvið Kvíslatunguvirkjunar verður um 45 km².

Í Selárdal er gert ráð fyrir um 200 m² stöðvarhúsi en nákvæm staðsetning þess liggur ekki fyrir. Annars vegar er horft til svæðis sem er 1.300 m ofan Þjóðbrókargils og hins vegar 3.000 m ofan gilsins. Frá stöðvarhúsinu verður um 130 m langur frárennisskurður út í meginkvísl Selár.

Byggja þarf upp slóðann inn Selárdalinn á um 4 km kafla frá Geirmundarstöðum, þar sem vegurinn verður færður frá bænum niður á eyrarnar, og að stöðvarhúsi. Vegurinn verður að mestu á sama stað og núverandi slóð. Yfir kvíslina við Þjóðbrókargil er brú sem verður styrkt eða endurbyggð fyrir léttu umferð en þungaflutningar munu þó verða um vað.

Leggja þarf um 6 km langan uppbyggðan veg upp hlíðina frá stöðvarhúsi að inntaki, stíflustæðum og veituskurði í Efri Kotvötn. Frá inntakinu verður gerður um 3,4 km vegur að eystri stíflunni og Svartagilstíflu. Vegslóði verður meðfram veituskurðinum. Aðkoma að nyrðri enda Svartagilsvatns á byggingatíma verður innan lónstæðis. Vegna framkvæmda við Ófæruveitu, verða ekki notaðir uppbyggðir vegir heldur notast við slóða sem jarðvinnutæki og breyttir jeppar komast eftir. Allir slóðar verða afmáðir að loknum framkvæmdum. Auk þessara vegagerðar þarf vegi að námum sem

sennilega verða að mestu innan lónstæða, en verða afmáðir verði þeir utan lónstæða.

Mannvirki virkjunarinnar hafa ekki verið hönnuð og því liggur efnisþörf ekki nákvæmlega fyrir. Áætlað er að um 358.000 m³ af efni þurfi í stíflur. Við uppgröft skurða og þrýstipípu er búist við um 50.000 til 60.000 m³ af efni falli til og er ráðgert að endurnýta það til annarra framkvæmda innan framkvæmdasvæðis eins mikið og mögulegt er. Annað efni verður sótt í námur á svæðinu. Er einkum horft til fyrirhugaðra lónstæða en einnig áreyra neðan Þjóðbrókargils. Á þessu stigi er ekki ljóst hver gæði efnisins eru og hvort þau henti í mannvirkjagerð. Unnin verður jarðrannsókn sumarið 2023 og þá skýrist hvar unnt er að sækja gott efni.

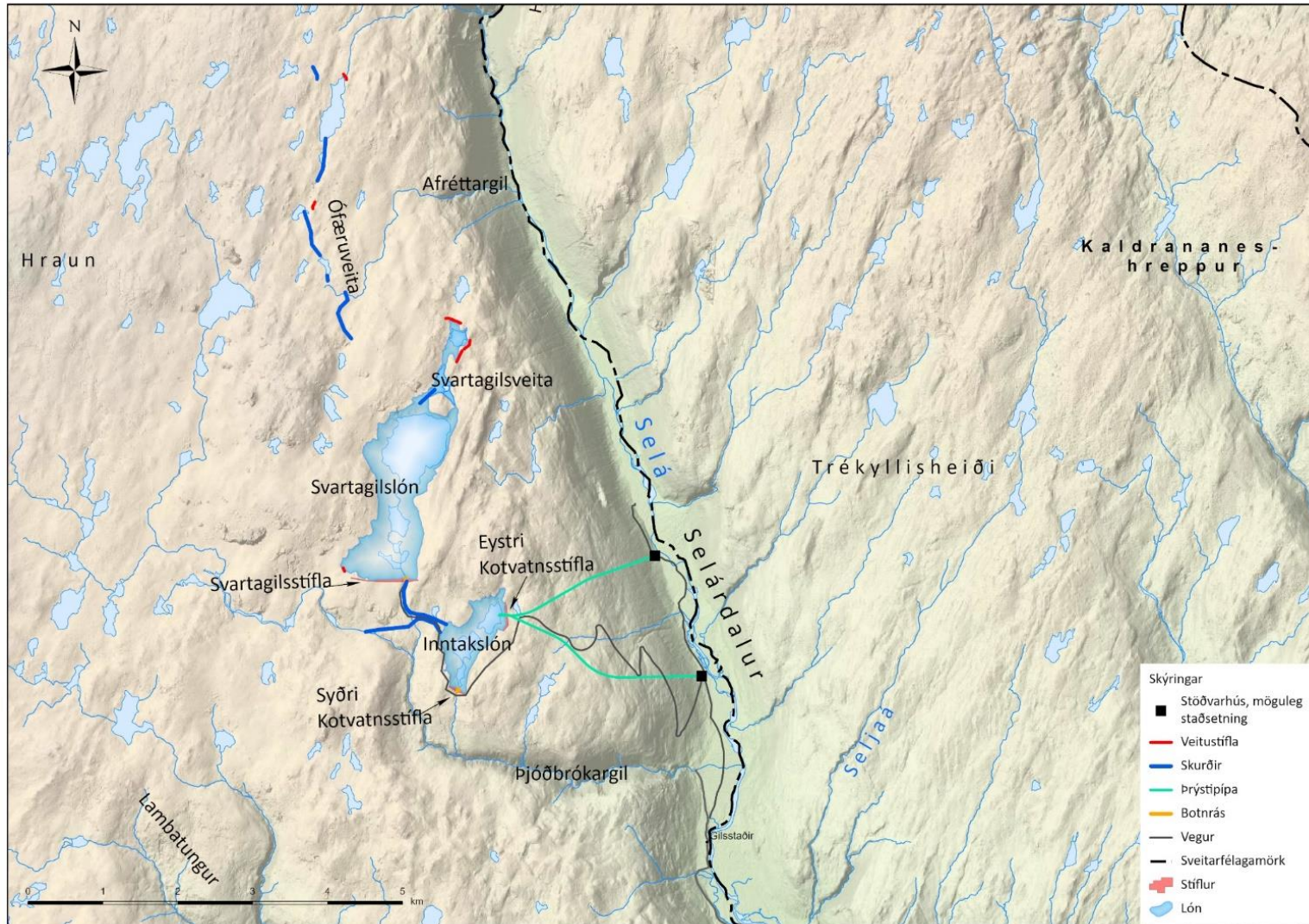
Kvíslatunguvirkjun verður tengd við landskerfið með 10 km löngum, 33 kV, jarðstreng að tengivirki Orkubús Vestfjarða við Stakkanes í botni Steingrímsfjarðar.

Gert er ráð fyrir vinnubúðum á framkvæmdatímanum í Selárdal, við fyrirhugað stöðvarhús.

Áætlanir Orkubús Vestfjarða gera ráð fyrir gangsetningu véla virkjunarinnar haustið 2027.

Tafla 1. Áætlaðar kennistærðir Kvíslatunguvirkjunar.

Framkvæmdaþáttur		Kennistærð
Vatnasvið		45 km ²
Uppsett afl		9,9 MW
Miðlun		19 GI
Orkuframleiðsla		50-70 GWh/a
Inntakslón		
Efri Kotvötn		
	Flatarmál	0,57 km ²
	Hæð stífla	9 og 11 m
	Lengd stífla	500 og 290 m
	Efnisþörf	138.000 m ³
Miðlunarlón		
Svartagilsvatn		
	Flatarmál	2,07 km ²
	Hæð stíflu	18 m
	Lengd stíflu	880 m
	Efnisþörf	220.000 m ³
Þrýstipípa (lengd)		3.000 m
Virkuð fallhæð		390 m
Virkuð rennsli		2,9 m ³ /s
Stöðvarhús		
	Grunnflötur	200 m ²
	Hæð	10 m
Nýir vegir		9 km

Mynd 2 Kvíslatunguvirkjun og fyrirhuguð mannvirki.

2.4 Svæðisskipulag

Svæðisskipulag Dalabyggðar, Reykhólahrepps og Strandabyggðar 2018-2030 tók gildi í júní 2018. Þar er mörkuð stefna um svæðismark, landbúnað, sjávarnytjar og ferðaþjónustu og auk þess er sett fram umhverfis- og skipulagsstefna. Í framtíðarsýn skipulagsins er að gert ráð fyrir að í sveitarfélögum:

- ◆ Eflist atvinnulíf sem byggir á auðlindum og sérkennum í náttúru, landslagi, menningu og sögu svæðisins.
- ◆ Blómgist mannlíf sem einkennist af samheldni og mikilli umhyggju og virðingu fyrir náttúru og sögu svæðisins.
- ◆ Styrkist staðarandi sem birtist í mannvirkjum og landslagi.

Svæðisskipulagið miðar að frekari eflingu landbúnaðar. Í svæðisskipulaginu er sett fram stefna um að nýta auðlindir svæðisins frekar en þegar er gert í tengslum við landbúnað, sjávarnytjar og ferðaþjónustu en jafnframt að standa vörð um þau náttúrugæði og auðlindir sem þessar meginatvinnugreinar svæðisins byggja á. Stefna svæðisskipulagstillögunnar miðar að sjálfbærri nýtingu auðlinda svæðisins, þ.m.t. yfirborðsvatns.

Orkuvinnsla er ekki viðfangsefni svæðisskipulagsins og þar er ekki mörkuð sérstök stefna um einstakar framkvæmdir á sviði orkuvinnslu. Gert er ráð fyrir að um þær sé fjallað í aðalskipulagi hvers sveitarfélags innan þeirrar almennu stefnu sem svæðisskipulagið setur. Í svæðisskipulaginu er stefnt að auknu raforkuöryggi, m.a. með hringtengingu raforku á Vestfjörðum, með tengivirki á Nauteyri. Í skipulaginu er einnig sett fram stefna um að við deiliskipulagsgerð og veitingu byggingar- og framkvæmdaleyfa verði þess gætt að vandað verði til mannvirkjagerðar og umhverfismótunar.

Kvíslatunguvirkjunin kallar ekki á breytingu á svæðisskipulagi Dalabyggðar, Reykhólahrepps og Strandabyggðar.

2.5 Gildandi aðalskipulag

Aðalskipulag Strandabyggðar 2010-2022 tók gildi í júlí árið 2011 og hefur verið breytt tvisvar frá gildistöku. Leiðarljós aðalskipulagsins er að skipulagið stuðli að hagkvæmri þróun byggðar á svæðinu, m.a. með því að skapa sem best skilyrði fyrir atvinnulíf og mannlíf og að gera búsetu á svæðinu eftirsóknarverða. Í umfjöllun um meginmarkið segir:

Aðalskipulag Strandabyggðar 2010-2022 miðast við að sjá fyrir nægu landrými fyrir mismunandi starfsemi á tímabilinu 2010-2022. Höfuðmarkmið aðalskipulagsins er að sporna við neikvæðri íbúáþróun. Það er gert með því að búa enn frekar í haginn fyrir fjölbreytt og gott mannlíf, með því að efla og rækta þá góðu eiginleika sem fylgja búsetu í litlu samfélagi. Tryggja góðar aðstæður fyrir atvinnulífi, m.a. með framboði fjölbreyttra lóða.

Meginmarkið aðalskipulagsins, sem varða aðalskipulagsbreytinguna, eru eftirfarandi:

- ◆ Að varðveita og auka fjölbreytni í atvinnulífi sveitarfélagsins
- ◆ Að bæta þjónustu við íbúa hreppsins og ferðamenn
- ◆ Að varðveita ósnortna náttúru hreppsins og vernda menningarverðmæti
- ◆ Að stuðla að hagkvæmri nýtingu orkulinda. Að jarðefnanámur verði skrásettar og stærð þeirra skilgreind
- ◆ Að standa vörð um landbúnað á svæðinu til að sveitir haldist í blómlegri byggð
- ◆ Að stuðla að varðveislu náttúruminja og söguminja og annarra umhverfislegra gæða sem styrkir m.a. ferðaþjónustu
- ◆ Að styrkja stoðir og auka vægi ferðaþjónustu á svæðinu sem byggir á sérstöðu svæðisins
- ◆ Að stuðla að gróðurvernd og landgræðslu og að landnýting verði í samræmi við landgæði og ástand lands

- ◆ Að skráð verði þekkt hættusvæði, t.d. þar sem ofanflóða- eða annars konar flóðahætta er til staðar
- ◆ Að stuðla að því að nýting lands, auðlinda og mannauðs sé í samræmi við markmið sjálfbærrar þróunar

Að auki eru hér nefnd helstu markmið og leiðir að markmiðum í þeim landnotkunarflokkum sem fjallað er um í gildandi aðalskipulagi og snerta aðalskipulagsbreytinguna.

IÐNAÐARSVÆÐI

Stefna í gildandi aðalskipulagi sem varðað getur aðalskipulagsbreytinguna:

Markmið

- ◆ Stuðlað verði að uppbyggingu iðnaðarsvæða til að renna styrkari stoðum undir byggð á svæðinu.

Leiðir

- ◆ Auka framboð iðnaðarlóða fyrir mismunandi fyrirtæki.

RAFVEITA

Stefna í gildandi aðalskipulagi sem varðað getur aðalskipulagsbreytinguna:

Markmið

- ◆ Loftlínur munu smám saman víkja fyrir jarðstrengjum eftir því sem frá líður og að flutningskerfi raforku anni ávallt eftirspurn eftir raforku.

Leiðir

- ◆ Að þrífösun rafmagns verði komið á í dreifbýli.

LANDBÚNAÐUR

Landbúnaðarsvæði eru skilgreind upp í 200 m hæð í gildandi aðalskipulagi. Þar er gert ráð fyrir að góð landbúnaðarsvæði verði nýtt áfram til landbúnaðar og að landbúnaður verði áfram stundaður á bújögðrum, með eðlilegum þróunarmöguleikum ýmissa atvinnugreina sem henta slíkum svæðum til rekstrar. Í aðalskipulaginu segir að áður en ákvörðun er tekin um að breyta nýtingu á hefðbundnu landbúnaðarsvæði skuli meta virði svæðisins m.t.t. ræktunargildis. Eftirfarandi leiðir að markmiðum eru settar fram í kafla um landbúnað í gildandi aðalskipulagi:

Leiðir

- ◆ Að landbúnaður á svæðinu sé stundaður í sátt við náttúruna og misbjóði henni ekki með ofbeit, mengun eða á annan hátt.
- ◆ Jarðeigendur verði hvattir til að taka þátt í Skjólskógum. Einkum veðri horft til svæða inn til dala, sem henta illa til annarra nytja, s.s. fyrir byggingarland.
- ◆ Stefnt skal að því að góð landbúnaðarsvæði verði áfram nýtt til landbúnaðar.

EFNISTÖKUSVÆÐI

Stefna í gildandi aðalskipulagi sem varðað getur aðalskipulagsbreytinguna:

Markmið

- ◆ Almennt er gert ráð fyrir fáum en tiltölulega stórum efnistökusvæðum.

Leiðir

- ◆ Við veitingu framkvæmdaleyfis verði sett skilyrði um skipulega nýtingu, góða umgengni og frágang að vinnslu lokinni.

ÓBYGGÐ SVÆÐI

Stefna í gildandi aðalskipulagi sem varðað getur aðalskipulagsbreytinguna:

Markmið

- ◆ Stefnt er að því að auka möguleika fyrir heimamenn og ferðamenn til útivistar og ferðapjónustu á óbyggðum svæðum. Taka skal fyllsta tillit til umhverfis- og náttúruverndarsjónarmiða við skipulag á óbyggðum svæðum.

Leiðir

- ◆ Lögð skal áhersla á uppbyggingu þeirra þjónustukerfa sem koma ferðapjónustu að gagni, s.s. vegi, merkingu á gönguleiðum og uppbyggingu á áfangastöðum.
- ◆ Í aðalskipulaginu eru gönguleiðir skilgreindar á óbyggðum svæðum.

NÁTTÚRUVERNDARSVÆÐI

Stefna í gildandi aðalskipulagi sem varðað getur aðalskipulagsbreytinguna:

Markmið

- ◆ Stefnt er að því að varðveita sérstakar náttúru- og menningarminjar í hreppnum, óháð því hvort sé um lögformlegra friðun að ræða eða ekki. Stuðlað verði að varðveislu friðlýstra svæða, annarra náttúruminja og umhverfislegra gæða almennt.

Leiðir

- ◆ Að því skal stefnt að friða árbakka, strendur vatna og sjávar svo sem fram kemur í lögum og reglugerðum um skipulags- og byggingarmál.

Í gildandi aðalskipulagi segir jafnframt:

Samkvæmt 37. gr. náttúruverndarlaga [nú 61. gr.] njóta ákveðnar jarðmyndanir og vistkerfi sérstakrar verndar og skal forðast að raska þeim eins og kostur er. Ekki hefur verið gerð úttekt á þessum jarðmyndunum og vistkerfum eða þær kortlagðar. Leita skal umsagnar Umhverfisstofnunar og náttúruverndarnefndar áður en framkvæmda- eða byggingarleyfi er veitt ef talið er að framkvæmdir geti haft í för með sér röskun á ákveðnum jarðmyndunum og vistkerfum.

GÖNGULEIÐIR

Í gildandi aðalskipulagi er merkt gönguleið sunnan Þjóðbrókargils og til suðurs niður að Staðardal. Stefna í gildandi aðalskipulagi sem varðað getur aðalskipulagsbreytinguna:

Markmið

- ◆ Stefnt er að því að búa til og merkja göngustígakerfi fyrir ferðamenn, tengt hefðbundnum slóðum og áhugaverðum stöðum í hreppnum. Íbúar og gestir séu hvattir til að nýta fallett umhverfi í sveitarfélaginu til útivistar, sér til ánægju og heilsubótar. Sveitarfélagið verði þekkt fyrir góða aðstöðu til útivistar og heilbrigðan lífsstíl íbúanna. Stuðlað verði að almennri útivist í Strandabyggð með skráningu og merkingum gönguleiða.

Leiðir

- ◆ Athuga skal merkingu gönguleiða í samstarfi við áhugamannafélög og aðila í ferðapjónustu.
- ◆ Lögð verður áhersla á að vinna að gerð nýrra gönguleiða í samstarfi við áhugamenn, svo og úrbótum á eldri leiðum.

Gildandi aðalskipulag gerir ekki sérstaklega ráð fyrir Kvíslatunguvirkjun eða öðrum stærri virkjunum. Skipulagsbreytingarnar eru í heildina í samræmi við meginmarkið og leiðarljós gildandi aðalskipulags. Höfuðmarkmið skipulagsins er að sporna við neikvæðri íbúapróun og í leiðarljósinu kemur fram að skapa eigi sem best skilyrði fyrir atvinnulíf og mannlíf og gera búsetu á svæðinu eftirsóknarverða. Eitt af meginmarkmiðum gildandi aðalskipulags er að stuðla að hagkvæmri nýtingu orkulinda. Meginmarkmiðin gera einnig ráð fyrir varðveislu náttúruverðmæta og það þarf að hafa í huga við gerð skipulagsbreytingarinnar. Fyrirhugað umhverfismat framkvæmdarinnar mun styrkja skipulagsgerðina með þeim gögnum og greiningum sem þar verða til umfjöllunar.

Neðsti hluti Selárdals er skilgreindur sem landbúnaðarsvæði í gildandi aðalskipulagi. Þar er gert ráð fyrir stöðvarhúsi virkjunarinnar, neðsta hluta þrýstípu og vegar. Rafstrengur sem fylgja á vegi að þéttbýli er einnig á landbúnaðarsvæði skv. aðalskipulaginu. Ofar, þar sem stíflur, lón og önnur mannvirki eru fyrirhuguð, er landnotkunin skilgreind sem óbyggt svæði í gildandi aðalskipulagi.

2.6 Deiliskipulag

Ekkert deiliskipulag er í gildi á svæðinu. Nýtt deiliskipulag mun taka gildi samhliða aðalskipulagsbreytingunni.

2.7 Tengsl við aðrar áætlanir

Við skipulagsgerðina verður gætt að samræmi skipulagsins við aðrar áætlanir, bæði á landsvísu og innan fjórðungsins. Helstu áætlanir og stefnuskjöl eru tilgreind hér að neðan.

Landsskipulagsstefna 2015-2026

Landsskipulagsstefna er unnin á grundvelli skipulagslaga og felur í sér stefnu ríkisins í skipulagsmálum og almenn sjónarmið til leiðbeiningar við skipulagsgerð sveitarfélaga.¹⁴ Leiðarljós stefnunnar er:

- ◆ Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að sjálfbærri þróun
- ◆ Að skipulag byggðar og landnotkunar sé sveigjanlegt og stuðli að seiglu gagnvart samfélags- og umhverfisbreytingum
- ◆ Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að lífsgæðum fólks
- ◆ Að skipulag byggðar og landnotkunar styðji samkeppnishæfni landsins alls og einstakra landshluta

Aðalskipulagsbreytingin tengist einkum þeim hluta landsskipulagsstefnunnar sem fjallar um skipulag í dreifbýli, búsetuminjar og dreifingu byggðar.

SKIPULAG Í DREIFBÝLI

Skipulag í dreifbýli gefi kost á fjölbreyttri nýtingu lands, svo sem til ræktunar, ferðaþjónustu og útivistar, í sátt við náttúru og landslag.

Sjálfbær byggð í dreifbýli: Skipulag landnotkunar styðji við búsetu og samfélag í dreifbýli með langtímasýn um ráðstöfun lands til nýtingar og verndar og samþættri stefnu um byggðapróun í þéttbýli og dreifbýli.

Umhverfis- og menningargæði: Skipulag landnotkunar stuðli að heilnæmu umhverfi og verndun og varðveislu sérstæðrar náttúru og menningar og sögu sem felst m.a. í byggingararfi og landslagi.

¹⁴ Skipulagsstofnun, 2016.

Sjálfbær nýting landbúnaðarlands: Skipulag landnotkunar stuðli að möguleikum á fjölbreyttri og hagkvæmri nýtingu landbúnaðarlands í sátt við umhverfið.

Ferðaþjónusta í sátt við náttúru og umhverfi: Skipulag landnotkunar stuðli að eflingu ferðaþjónustu í dreifbýli um leið og gætt verði að því að varðveita þau gæði sem eru undirstaða ferðaþjónustu.

Orkumannvirki og örugg afhending raforku í sátt við náttúru og umhverfi: Skipulag gefi kost á að nýta orkulindir í dreifbýli með sjálfbærni og umhverfisvernd að leiðarljósi. Jafnframt gefi skipulag kost á uppbyggingu flutningsmannvirkja raforku sem tryggi örugga afhendingu raforku. Mannvirki vegna orkuvinnslu og orkuflutnings falli sem best að landslagi og annarri landnotkun.

Skipulag með tilliti til náttúruvár og loftslagsbreytinga: Skipulag landnotkunar stuðli að öryggi almennings gagnvart náttúruvá og loftslagsbreytingum.

BÚSETUMYNSTUR OG DREIFING BYGGÐAR

Þróun þéttbýlis og fyrirkomulag byggðar stuðli að sjálfbærni með áherslu á gæði í hinu byggða umhverfi og markvissu og samþættu skipulagi byggðar og samgangna.

Heildstætt búsetumynstur og jafnvægi í byggðapróun: Skipulag byggðar og þróun þéttbýlis stuðli að samkeppnishæfni og þoli samfélags í einstökum landshlutum og á landinu í heild.

Samkeppnishæf samfélög og atvinnulíf: Skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að samkeppnishæfni og eflingu samfélags og atvinnulífs.

¹⁵ Stjórnarráð Íslands, 2020a.

¹⁶ Stjórnarráð Íslands, 2020b.

Aðrar áætlanir stjórnvalda á landsvísu

*Heimsmarkmið Sameinuðu þjóðanna um sjálfbæra þróun.*¹⁵

Markmiðin voru samþykkt af fulltrúum allra aðildarríkja Sameinuðu þjóðanna árið 2015. Íslensk stjórnvöld hafa valið sérstök forgangsmarkmið til að vinna að og eru nánar útfærð í öðrum áætlunum stjórnvalda, svo sem aðgerðaáætlun í loftslagsmálum.¹⁶ Tiltekin heimsmarkmið verða notuð sem viðmið við mat á áhrifum áætlunarinnar.

Tilkoma Kvíslatunguvirkjunar varðar einkum eftirfarandi heimsmarkmið:

- ♦ Tryggja öllum aðgang að öruggri og sjálfbærri orku á viðráðanlegu verði
- ♦ Stuðla að viðvarandi sjálfbærum hagvexti og arðbærum og mannsæmandi atvinnutækifærum fyrir alla
- ♦ Byggja upp viðnámsþolna innviði fyrir alla, stuðla að sjálfbærri iðnvæðingu og hlúa að nýsköpun
- ♦ Gera borgir og íbúðasvæði öllum mönnum auðnotuð, örugg, viðnámsþolin og sjálfbær

*Orkustefna til ársins 2050: Sjálfbær orkuframtíð*¹⁷

Í stefnunni er sett fram tillaga að langtímaorkustefnu fyrir Ísland til ársins 2050. Fjallað er um orkuöryggi, orkuskipti, orkunýtni og orkusparnað m.t.t. umhverfis, samfélags og efnahags.

*Aðgerðaáætlun í loftslagsmálum 2018–2030.*¹⁸

Aðgerðaáætlunin tekur til helstu aðgerða stjórnvalda til að draga úr losun og auka kolefnisbindingu úr andrúmslofti, þannig að Ísland gæti staðið við alþjóðlegar skuldbindingar sínar í loftslagsmálum og áform um kolefnishlutleysi árið 2040.

¹⁷ Atvinnu- og nýsköpunarráðuneytið, 2020.

¹⁸ Umhverfis- og auðlindaráðuneytið, 2018.

Í ljósi loftslagsvárs. Stefna um aðlögun að loftslagsbreytingum.¹⁹

Um er að ræða fyrstu stefnu íslenskra stjórnvalda um aðlögun íslensks samfélags að loftslagsbreytingum. Í stefnunni er sett fram framtíðarsýn stjórnvalda og skilgreind grunngildi og grunnmarkmið stefnunnar. Einnig eru tilgreind sértækari markmið fyrir ákveðna málaflokka sem og markmið um samhæfingu, vinnulag og eftirfylgni.

Stefnumótandi byggðaáætlun 2018-2024.²⁰

Markmið byggðaáætlunar er að jafna aðgengi að þjónustu og tækifæri til atvinnu og stuðla að sjálfbærri þróun byggða um allt land.

Náttúruminjaskrá og náttúruverndaráætlun²¹

Náttúruminjaskrá er listi yfir öll friðlýst svæði á Íslandi og mörg önnur merkileg svæði sem hafa ekki enn verið friðlýst. Aðalskipulagsbreytingin nær ekki inn á svæði sem tilheyrir náttúruminjaskrá.

Kerfisáætlun Landsnets²²

Kerfisáætlun er áætlun um uppbyggingu flutningskerfis raforku, annars vegar 10 ára langtímaáætlun og hins vegar framkvæmdaáætlun til næstu þriggja ára. Áætlunin byggir m.a. á markmiðum raforkulaga um afhendingaröryggi og viðmiðum í stefnu stjórnvalda um lagningu raflína. Í áætluninni er fjallað um mismunandi uppbyggingarleiðir á Vestfjörðum.

Vatnaáætlun Íslands 2022-2027.²³

Vatnaáætlun er unnin á grundvelli laga um stjórn vatnamála nr. 36/2011. Lögunum er ætlað að stuðla að sjálfbærri nýtingu vatns og langtímavernd vatnsauðlindarinnar. Vatnaáætlun felur í sér stefnumörkun um vatnsvernd. Hluti af vatnaáætlun er aðgerðaáætlun þar sem settar eru fram aðgerðir til

að tryggja gott ástand vatns og vöktunaráætlun þar sem markmiðið er m.a. að samræma vöktun á vatni um allt land.

Landslagssamningur Evrópu²⁴

Vorið 2019 samþykkti ríkisstjórn Íslands að fullgilda Evrópska landslagssamninginn. Markmið samningsins eru m.a. að efla vernd landslagsgerða, bæta umsjón og skipulag með tilliti til landslags. Samningnum er ætlað að tryggja að íbúar hafi aðgang að og tækifæri til að njóta fagurs landslags.

Svæðisáætlanir fyrir Vestfirði

Sóknaráætlun Vestfjarða 2020-2024.²⁵

Áætlunin er stefnumótandi byggðaáætlun fyrir Vestfirði og felur í sér stöðumat, framtíðarsýn, markmið og aðgerðir. Til umfjöllunar eru einkum atvinna, nýsköpun, samfélag, umhverfi, skipulag og menning. Í áætluninni er m.a. lögð áhersla á að fjölga fyrirtækjum, störfum og vel menntuðu starfsfólki. Einnig að auka umhverfisvitund íbúa, sveitarfélaga og fyrirtækja, bæta aðgengi að sjálfbærum lausnum og bjóða upp á framúrskarandi aðstöðu til útivistar.

Áfangastaðaáætlun Vestfjarða.²⁶

Í áfangastaðaáætlun er greining á stöðu ferðaþjónustunnar á svæðinu. Út frá greiningunni var mótuð framtíðarsýn, sett markmið og gerð aðgerðaáætlun. Í framtíðarsýninni eru Vestfirðir sjálfbær gæðaáfangastaður þar sem arðbær ferðaþjónusta er rekin í sátt við umhverfi og samfélag.

¹⁹ Umhverfis- og auðlindaráðuneytið, 2021.

²⁰ Stjórnarráð Íslands, 2018.

²¹ Náttúrufræðistofnun, 2023.

²² Landsnet, 2021.

²³ Umhverfisstofnun, 2022.

²⁴ Council og Europe Landscape Convention.

²⁵ Vestfjarðarstofa, 2019.

²⁶ Markaðsstofa Vestfjarða og Ferðamálastofa, 2018.

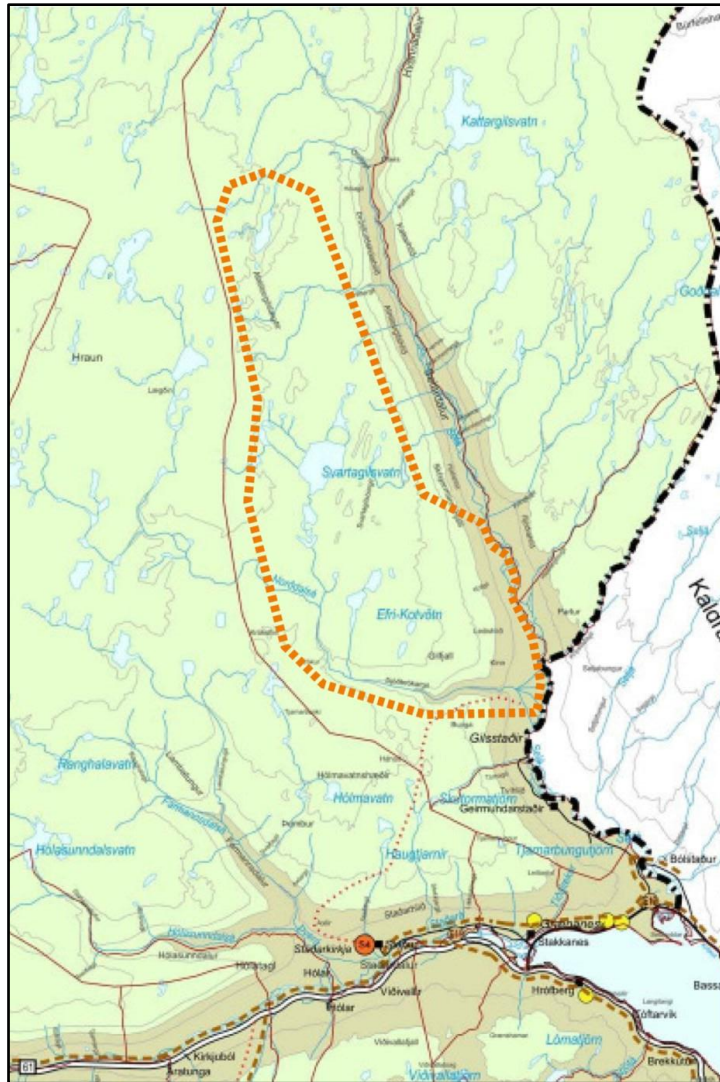
3 Skipulag

3.1 Breyting á aðalskipulagi

Breyting á aðalskipulagi verður unnin í samræmi við VII. kafla skipulagslaga og 4. og 6. kafla skipulagsreglugerðar. Aðalskipulagsbreytingin tekur til greinargerðar og skipulagsuppdráttar (mynd 3) og mun byggja á meginmarkmiðum gildandi aðalskipulags. Hún felur í sér að hluti landbúnaðarsvæðis í Selárdal, þar sem fyrirhugað er að reisa stöðvarhús og setja upp vélaspeni, verður breytt í iðnaðarsvæði. Ofar, þar sem nú er óbyggt svæði, verður gerð grein fyrir helstu mannvirkjum tengd virkjuninni, þ.e.a.s. stíflum, miðlunarlónum og öðrum veitumannvirkjum. Einnig verða vegir, raflínur og efnistökusvæði tilgreind í skipulagsbreytingunni. Sjá má stutta lýsingu á helstu breytingum aðalskipulagsins í töflu 2.

Tafla 2. Helstu breytingar á greinargerð og skipulagsuppdrætti Aðalskipulags Strandabyggðar 2010-2022 vegna Kvíslatunguvirkjunar.

Breytingar á aðalskipulagi
<p><i>Greinargerð, kafli 7.1.5 Iðnaðarsvæði</i></p> <p>Við kaflann bætist umfjöllun um Kvíslatunguvirkjun. Settir verða skilmálar um afl virkjunar, stöðvarhús, stíflur, veitumannvirki, uppistöðulón, efnistöku og vegi.</p>
<p><i>Greinargerð, kafli 7.4.7 Rafveita</i></p> <p>Við kaflann bætist heimild fyrir raflínu frá stöðvarhúsi virkjunar í Selárdal og að tengivirki OV á Hólmavík. Einnig verður gerð grein fyrir tengingu virkjunarinnar við flutningskerfi raforku.</p>
<p><i>Greinargerð, kafli 7.1.7 Efnistökusvæði</i></p> <p>Við námutöflu á blaðsíðu 36 í skipulagsgreinargerð bætast þau efnistökusvæði sem eru fyrirhuguð í tengslum við virkjunina. Umfang námanna verður tilgreint og sett ákvæði um frágang þeirra.</p>
<p><i>Aðalskipulagsuppdráttur</i></p> <p><i>Iðnaðarsvæði.</i> Nýtt iðnaðarsvæði fyrir Kvíslatunguvirkjun verður tilgreint á skipulagsuppdrætti.</p> <p><i>Efnistökusvæði.</i> Efnistökusvæði vegna virkjunar verða afmörkuð á skipulagsuppdrætti.</p> <p><i>Vegir.</i> Aðkomuvegir vegna virkjunarinnar verða tilgreindir á skipulagsuppdrætti.</p> <p><i>Lón.</i> Útlínur miðlunarlóns og inntakslóns við hæstu vatnsstöðu verða tilgreind á skipulagsuppdrætti.</p> <p><i>Raflínur.</i> Ný raflína, frá stöðvarhúsi í Selárdal og að Hólmavík, verður tilgreind á skipulagsuppdrætti.</p>

Mynd 3 Aðalskipulag Strandabyggðar 2010-2022 (sveitarfélags-uppdráttur). Fyrirhugað deiliskipulagssvæði er merkt með appelsínugulri brotalínu.

3.2 Deiliskipulag

Deiliskipulagið mun byggja á stefnu aðalskipulagsins. Í deiliskipulaginu verða teknar ákvarðanir og settir skilmálar um Kvíslatunguvirkjun. Skilmálarnir tengjast framkvæmdinni til lengri og skemmri tíma og samspieli hennar við umhverfið. Í töflu 3 eru helstu þættir deiliskipulagsins tilgreindir. Afmörkun deiliskipulagsins (mynd 3) mun ná yfir öll mannvirki virkjunarinnar, aðkomuvegi, efnistökusvæði og það svæði sem verður landmótað vegna framkvæmdanna. Gerð verður grein fyrir raflínu frá stöðvarhúsi og að mörkum deiliskipulagsins en þaðan og að Hölmavík verður raflínan eingöngu tilgreind á aðalskipulagsupprætti.

Lóð og byggingarreitir verða skilgreindir fyrir stöðvarhús og vélaspenni. Framkvæmdareitir verða skilgreindir fyrir veitumannvirki, m.a. stíflur, þrýstipípu og veituskurði. Efnistökusvæði og vegir verða tilgreind á uppdrátti. Settir verða skilmálar um umfang, útfærslu og frágang fyrrnefndra mannvirkja og framkvæmdaþátta. Á framkvæmdatímanum verður sett upp aðstaða fyrir starfsmenn í Selárdal og verður gerð grein fyrir því í deiliskipulaginu.

Tafla 3. Helstu þættir deiliskipulags vegna Kvíslatunguvirkjunar.

Nýtt deiliskipulag
<p><i>Umfang virkjunar</i></p> <p>Grein gerð fyrir orkuöflun, áætluðu afli og umfangi virkjunarinnar</p>
<p><i>Lóðir og byggingarreitir</i></p> <p>Afmörkun lóða og byggingarreita fyrir stöðvarhús og spenni og grein gerð fyrir fyrirkomulagi bílastæða og aðkomuleiða</p> <p>Starfsmannabúðir, geymslur og tímabundnar byggingar á framkvæmdatíma</p>
<p><i>Vatnsmiðlun</i></p> <p>Afmörkun miðlunarlóns og inntakslóns</p>

Nýtt deiliskipulag
<p><i>Framkvæmdareitir og efnistaka</i></p> <p>Afmörkun framkvæmdareita fyrir þrýstipípu, veituskurði, stíflur og tengd mannvirki.</p> <p>Afmörkun efnistökusvæða</p>
<p><i>Veitur</i></p> <p>Raflínur. Tenging við flutningskerfi raforku.</p> <p>Ný raflína, frá stöðvarhúsi/spenni í Selárdal að skipulagsmörkum, í átt að Hólmavík, verður tilgreind á uppdrætti.</p> <p>Ljósleiðari og raflína að lokuhúsi</p>
<p><i>Vegir</i></p> <p>Lega og gerð vega innan skipulagssvæðisins</p>
<p><i>Landmótun og frágangur</i></p> <p>Landmótun og aðlögun mannvirkja að landi</p> <p>Frágangur að loknum framkvæmdatíma</p> <p>Umgengni um náttúru á framkvæmdatíma</p> <p>Mótvægisáðgerðir og aðgerðir sem miði að því að draga úr umhverfisáhrifum</p>

4 Skipulagsferlið

4.1 Kynning og samráð

Kynningar- og umsagnarferli aðalskipulagsbreytingarinnar, deiliskipulagsbreytingarinnar og umhverfismats framkvæmda vegna virkjunarinnar verður samtvinnuð, eftir því sem kostur er. Orkubú Vestfjarða hefur leitað til Skipulagsstofnunar og óskað eftir leiðbeiningum stofnunarinnar varðandi mögulegt forsamráð skv. 8. gr. laga um umhverfismat framkvæmda og áætlana nr. 111/2021. Forsamráði er m.a. ætla að stuðla að samræmdu og skilvirku ferli umhverfismats, skipulags og leyfisveitinga.

Kynning skipulagslýsingar

Kynning skipulagslýsingar verður í samræmi við gr. 4.2.4 í skipulagsreglugerð nr. 90/2013. Lýsinguna verður hægt að nálgast á vef Strandabyggðar, www.strandabyggd.is. Hún verður auk þess auglýst í fréttamiðli. Samhliða þessu verður lýsingin send Skipulagsstofnun og öðrum umsagnaraðilum. Samhliða kynningu skipulagslýsingarinnar er gert ráð fyrir að kynning á matsáætlun fari fram. Ráðgert er að halda íbúafund í maí 2023 þar sem skipulagslýsingin og matsáætlunin verða kynntar.

Kynning tillögu að aðalskipulagsbreytingu

Drög að breytingu á aðalskipulagi verða unnin í samræmi við skipulagslýsinguna og þau kynnt fyrir almenningi á vinnslustigi sbr. 2. mgr. 30. gr. skipulagslaga. Skipulagsdrögin verða aðgengileg á vef Strandabyggðar en auk þess er fyrirhugað að kynna þau á íbúafundi í Strandabyggð. Að lokinni kynningu á vinnslustigi verður unnin tillaga að breytingu á aðalskipulagi í samræmi við framkomnar athugasemdir og hún lögð fyrir sveitarstjórn. Að því loknu verður tillagan auglýst með sex vikna athugasemdafresti í samræmi við skipulagslög. Skipulagstillagan verður aðgengileg á skrifstofu Strandabyggðar og á vef sveitarfélagsins. Þegar frestur til athugasemda er liðinn fjallar sveitarstjórn um tillöguna á ný og tekur afstöðu til þeirra athugasemda sem hafa borist. Í framhaldinu afgreiðir sveitarstjórn deiliskipulagið og sendir það, ásamt samantekt á málsmeðferð,

til Skipulagsstofnunar til yfirferðar. Þegar aðalskipulagsbreytingin hefur hlotið staðfestingu Skipulagsstofnunar verður gildistaka hennar auglýst í B-deild Stjórnartíðinda.

Kynning tillögu að deiliskipulagi

Unnin verða drög að deiliskipulagi og áður en deiliskipulagstillagan er tekin til afgreiðslu í sveitarstjórn verða drögin kynnt á vinnslustigi í samræmi við 4. mgr. 40. gr. skipulagslaga. Skipulagsdrögin verða aðgengileg á vef Strandabyggðar en auk þess er fyrirhugað að kynna þau samhliða aðalskipulagsbreytingunni á íbúafundi í Strandabyggð. Drögin verða einnig send aðliggjandi sveitarfélögum til kynningar. Að lokinni kynningu á vinnslustigi verður deiliskipulagstillagan tekin fyrir og afgreidd í sveitarstjórn. Í framhaldinu verður tillagan auglýst samhliða aðalskipulagsbreytingunni með sex vikna athugasemdafresti. Skipulagstillagan verður aðgengileg á skrifstofu Strandabyggðar og á vef sveitarfélagsins. Þegar frestur til athugasemda er liðinn fjallar sveitarstjórn um tillöguna á ný og tekur afstöðu til þeirra athugasemda sem hafa borist. Í framhaldinu afgreiðir sveitarstjórn deiliskipulagið og sendir það, ásamt samantekt á málsmeðferð, til Skipulagsstofnunar til yfirferðar. Samþykkt deiliskipulag verður að lokum auglýst í B-deild Stjórnartíðinda í samræmi við skipulagslög og tekur þar með gildi.

4.2 Umsagnaraðilar

Umsagnaraðilar eru skv. skipulagslögum skilgreindir sem opinberar stofnanir og stjórnvöld sem sinna lögbundnum verkefnum á sviði skipulagsmála og leyfisveitingum þeim tengdum. Skipulagslýsingin verður send eftirfarandi aðilum og Skipulagsstofnun til umsagnar:

- ◆ Umhverfisstofnun
- ◆ Heilbrigðiseftirlit Vestfjarða
- ◆ Minjastofnun
- ◆ Fiskistofa

- ◆ Landsnet
- ◆ Orkustofnun
- ◆ Vegagerðin
- ◆ Orkubú Vestfjarða
- ◆ Veðurstofa Íslands
- ◆ Náttúrufræðistofnun Íslands
- ◆ Atvinnuvega og nýsköpunarráðuneytið
- ◆ Svæðisskipulagsnefnd Dalabyggðar, Reykhólahrepps og Strandabyggðar
- ◆ Súðavíkurreppur, Ísafjarðarbær, Árneshreppur, Kaldrananeshreppur, Húnaþing Vestra, Dalabyggð og Reykhólahreppur

Einnig verður óskað eftir umsögnum um vinnslutillögu skipulaganna.

4.3 Tímaáætlun verkefnis

Tímaáætlun miðast við að skipulagslýsingin verði kynnt í maí 2023, samhliða matsáætlun umhverfismats framkvæmda. Gert er ráð fyrir að vinnslutillögur skipulaganna verði kynntar í október 2023 og að skipulagstillögurnar verði auglýstar í janúar 2024. Sameiginleg umhverfismatsskýrsla framkvæmdarinnar, aðalskipulags og deiliskipulags verður kynnt á sama tíma og skipulögin. Áætlað er að sveitarstjórn geti samþykkt skipulögin í mars 2024.

5 Umhverfismat

Orkubú Vestfjarða áformar að uppsett afl Kvíslatunguvirkjunar verði 9,9 MW. Orkuver með uppsett rafafli allt að 10 MW eru tilkynningarskyld til Skipulagsstofnunar, sbr. tölulið 3.15. í 1. viðauka laga um umhverfismat framkvæmda og áætlana nr. 111/2021: „Vatnsorkuver, utan þess sem fellur undir tölul. 3.02 [A flokkur], með uppsett rafafli 200 kW eða meira.“ Kvíslatunguvirkjun telst því vera tilkynningarskyld framkvæmd.

Gert er ráð fyrir að efnispörf vegna virkjunarframkvæmdanna verði samtals um 360.000 m³ og að hægt verði að nýta allt að 60.000 m³ af efni sem til fellur vegna uppgrafar. Flatarmál þess svæðis sem þarf að raska vegna efnistöknunar er ekki þekkt á þessu stigi. Efnistaka er tilkynningarskyld til Skipulagsstofnunar ef áætlað er að taka allt að 500.000 m³ af efni eða raska allt að 2,5 ha svæði, samanber tölulið 2.02 í 1. viðauka laga um umhverfismat framkvæmda og áætlana: „Efnistaka, utan þess sem tilgreint er í tölul. 2.01 [A flokkur], þar sem áætlað er að raska 2,5 ha svæði eða stærra eða efnismagn er 50.000 m³ eða meira, einnig efnistaka þar sem fleiri en einn efnistökuastaður vegna sömu framkvæmdar og á sama svæði ná samanlagt yfir 2,5 ha svæði eða stærra.“ Efnistaka vegna Kvíslatunguvirkjunar telst því vera tilkynningarskyld framkvæmd.

Orkubú Vestfjarða hefur óskað eftir því við Skipulagsstofnun að virkjunin fari í umhverfismat og matsáætlun hefur þegar verið send Skipulagsstofnun.²⁷

Fyrirhugað er að leggja fram eina sameiginlega umhverfismatskýrslu vegna mats á umhverfisáhrifum framkvæmdarinnar og mats á umhverfiáhrifum aðalskipulags og deiliskipulags í samræmi við 9. gr. laga um umhverfismat framkvæmda og áætlana nr. 111/2021. Skipulagslýsing og matsáætlun umhverfismats framkvæmda verða kynntar á sama tíma eins og áður kom fram. Orkubú Vestfjarða hefur óskað eftir leiðbeiningum frá

Skipulagsstofnun vegna mögulegs forsamráðs í samræmi við 8. gr. laga um umhverfismat framkvæmda og áætlana. Markmið forsamráðsins er að stuðla að samræmdu og skilvirku ferli umhverfismats, skipulags og leyfisveitinga vegna undirbúnings framkvæmda við Kvíslatunguvirkjun.

Í matsáætlun má sjá ítarlegri umfjöllun um fyrirhugað umhverfismat aðalskipulags, deiliskipulags og framkvæmdarinnar.²⁸

5.1 Aðferðir við umhverfismat

Í matsáætlun Kvíslatunguvirkjunar er umfang mats á umhverfisáhrifum skilgreint. Það er gert með því að skilgreina þá þætti framkvæmdarinnar sem taldir eru hafa áhrif á umhverfið og vinsa frá umhverfisþætti sem líklegt er að verði fyrir áhrifum vegna einstakra framkvæmdaþátta, bæði á framkvæmda- og rekstartíma. Eftir því sem við á verður gerð grein fyrir rannsóknnum sem þegar hafa verið gerðar á viðkomandi umhverfisþætti og rannsóknnum sem framkvæmdaraðili mun standa að og taldar eru nauðsynlegar vegna mats á umhverfisáhrifum framkvæmdarinnar.

Í umhverfismatskýrslu verður fjallað um heildaráhrif á umhverfi á framkvæmda- og rekstartíma í samræmi við matsáætlun og skipulagslýsinguna. Sett verða viðmið er varða viðkomandi umhverfisþátt sem liggja til grundvallar mati á umfangi og eðli umhverfisáhrifa. Einkenni umhverfisáhrifa geta t.d. falist í jákvæðum eða neikvæðum áhrifum og þau geta verið bein eða óbein, varanleg eða tímabundin, afturkræf eða óafturkræf. Vægi áhrifanna geta verið metin óveruleg, nokkur, talsverð eða veruleg. Í umhverfismatskýrslu verður, eftir atvikum, gerð grein fyrir mótvægisáðgerðum og áætlun um vöktun vegna áhrifa framkvæmdarinnar.

²⁷ Verkís, 2023.

²⁸ Verkís, 2023.

Tafla 4. Framkvæmda- og áhrifa- og umhverfisþættir Kvíslatunguvirkjunar.

Framkvæmdaþáttur	Áhrifaþáttur	Umhverfisþáttur
<i>Virkjunarmannvirki og miðlun vatns</i>	Meðal annars er um að ræða stíflur, yfirfallsmannvirki, botnrásir og inntaksmannvirki, veituskurði, inntaksmannvirki, stöðvarhús og frárennisskurð í Selá. Við uppbyggingu mannvirkjanna verður jarðvegi og gróðri raskað og eins verður röskun á farvegum viðkomandi vatnsfalla, sem líklegt er að hafi áhrif á vatnalíf. Mögulega tapast búsvæði fugla vegna framkvæmdanna. Eftir að framkvæmdum lýkur breyta mannvirkin ásýnd svæðisins varanlega. Mögulegt er að fornleifar séu á svæðinu.	<ul style="list-style-type: none"> • Jarðmyndanir • Gróður • Fuglar • Vatnalíf (vötn og ár) • Landslag • Ásýnd • Fornleifar
<i>Efnistaka</i>	Ekki hafa verið gerðar úttektir á efnistöðum vegna virkjunarinnar. Stefnt er að því að nýta efni í lónstæðum og veituskurðum og endurnýta til annarra framkvæmda innan framkvæmdasvæðis eins mikið og framast er unnt. Efnistaka raskar jarðvegi. Efnistaka utan lóna og veituskurða mun einnig raska gróðri, fuglalífi og breyta ásýnd svæðisins. Mögulegt er að fornleifar séu á svæðinu.	<ul style="list-style-type: none"> • Jarðmyndanir • Gróður • Fuglar • Landslag • Ásýnd • Fornleifar
<i>Aðstöðusköpun og vinnubúðir</i>	Verktakar þurfa að koma sér upp aðstöðu á svæðinu vegna framkvæmdanna. Jarðvegi og gróðri verður raskað. Mögulega tapast búsvæði fugla vegna aðstöðusköpunar. Mannvirki verða fjarlægð eftir að framkvæmdum lýkur. Áhrifa gætir á framkvæmdatíma.	<ul style="list-style-type: none"> • Jarðmyndanir • Gróður • Fuglar
<i>Vegagerð</i>	Byggja þarf upp fyrirbyggjandi slóða inn Selárdal og gerður verður uppbyggður vegur upp hlíðina frá stöðvarhúsi og að virkjunarsvæðinu. Eftir að framkvæmdum lýkur breyta vegir ásýnd svæðisins varanlega. Mögulegt er að fornleifar séu á svæðinu.	<ul style="list-style-type: none"> • Jarðmyndanir • Gróður • Fuglar • Landslag • Ásýnd • Fornleifar
<i>Lagning jarðstrengs</i>	Jarðstrengur verður lagður meðfram vegum, innan veghelgunarsvæða, milli stöðvarhúss og tengivirkis við Stakkanes í botni Steingrímsfjarðar.	<ul style="list-style-type: none"> • Jarðmyndanir • Gróður

5.2 Umhverfisþættir og áhrifasvæði

Við mótun skipulags verður horft til áhrifa á umhverfi og samfélag. Við mat á samfélagslegum áhrifum verður horft til íbúa, efnislegra verðmæta, menningarverðmæta, loftslags og náttúruhamfara.

Á framkvæmdatíma eru helstu áhrifaþættirnir taldir vera mannvirkjagerð, þ.e. stíflur, veitumannvirki, stöðvarhús, vegagerð og aðstöðusköpun (tafla 4). Á rekstrartíma eru helstu áhrifaþættirnir virkjunarmannvirki, miðlun vatns og vegir.

5.4 Kostir

Í umhverfismatinu verða þrír kostir skoðaðir og bornir saman. Þegar umhverfismat liggur fyrir verður skynsamlegasti kosturinn valinn með tilliti til kostnaðar orkuframleiðslu, hagkvæmni og umhverfisáhrifa.

VALKOSTUR 1. VIRKJUN MEÐ INNTAKSLÓNI

Orkuframleiðsla byggir eingöngu á rúmtaki inntakslóns í Efri Kotvötnum og veitu úr ánni ofan Þjóðbrókargils. Engar aðrar miðlanir eða veitur verða á svæðinu, að öðru leyti en því að ánni, sem rennur um Þjóðbrókargil, verður veitt í inntakslónið.

VALKOSTUR 2. VIRKJUN MEÐ LITLU MIÐLUNARLÓNI

Orkuframleiðsla byggir á því að auka vatnsrennsli til inntakslónsins með miðlun í Svartagilsvatni með byggingu stíflu þar (Svartagilslón). Rennsli í lónið ræðst af náttúrulegu aðrennsli. Vatnsborð lónsins verður hæst 454 m y.s.

VALKOSTUR 3. VIRKJUN MEÐ STÓRU MIÐLUNARLÓNI OG VEITUM

Orkuframleiðsla byggir á kosti 2, en við bætist rennsli til miðlunarlónsins úr norðri með svokallaðri Svartagils- og Ófæruveitu. Vatnsborð lónsins verður hæst 456 m y.s. Í þessum kosti fellst einnig að byggð verður lítil virkjun sem nýtir vatnsfall frá miðlunarlóninu niður í veituskurðinn að inntakslóni. Áætlað afl virkjunarinnar verður 0,4 MW. Með þessum kosti verður uppsett afl Kvíslatunguvirkjunar 9,9 MW.

NÚLLKOSTUR

Núllkostur felur í sér að ekki verði ráðist í framkvæmdir við Kvíslatunguvirkjun. Af þeim kosti leiðir að markmið verkefnisins nást ekki, þ.e.a.s. að bæta afhendingaröryggi rafmagns á Ströndum, Reykhólum og í Inn-Djúpi og að auka varaafli á svæðinu í stað eldsneytisvéla og bæta skilyrði til orkuskipta.

Staðsetning stöðvarhúss, ásamt þrýstipípu frá inntaksmannvirki, hefur ekki verið endanlega útfærð. Í umhverfismatskýrslu verður gerð grein fyrir mögulegum kostum og fjallað um þá.

Umhverfismat áætlana

Umhverfismat áætlana felst í að meta áhrif skipulags- og framkvæmdaáætlana á umhverfið og **nýta niðurstöður** matsins til að **draga úr neikvæðum umhverfisáhrifum** þeirra.

Umhverfismat ber að vinna sem **hluta af skipulagsáætlunum** sveitarfélaga (svæðisskipulags, aðalskipulags og deiliskipulags) og áætlana á borð við rammaáætlun og samgönguáætlun.

Ákvæði um umhverfismat áætlana er bæði að finna í sérstökum lögum um umhverfismat áætlana og framkvæmda og í 12. gr. skipulagslaga.

Heimildir

Anna Rut Arnardóttir, Gréta Hlín Sveinsdóttir, Hjörtur Örn Arnarson, Ingibjörg Sveinsdóttir, Ólafur Árnason, Paul Macrae, Sam Oxley, 2020. *Landslag á Íslandi. Flokkun og kortlagning landslagsgerða á landsvísu*. Unnið af Eflu verkfræðistofu og Land Use Consultants í Skotlandi fyrir Skipulagsstofnun.

Atvinnuvega- og nýsköpunarráðuneytið, 2020. Orkustefna til ársins 2050: Sjálfbær orkuframtíð.

Byggðastofnun, 2023. Brothættar byggðar, vefsíða Byggðastofnunar. Sótt 27. mars 2023 af <https://www.byggdastofnun.is/is/verkefni/brothaettar-byggdir/strandabyggd>.

Council og Europe Landscape Conventtion, 2000. Sótt 3. janúar 2023 af <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016802f3fb0>

David C. Ostman, Ole Neumann og Þorvarður Árnason, 2021. *Óbyggð víðerni á Íslandi – greining og kortlagning á landsvísu*. Háskóli Íslands – Rannsóknasetur á Hornafirði. Unnin fyrir Rammaáætlun.

Ferðamálastofa, 2023. Mælaborð ferðapjónustunnar. Tilgangur ferða og dreifing ferðamanna. Sótt 20. Mars 2023 af <https://www.maelaborðferdathjonustunnar.is/is/ferdamenn-a-islandi/tilgangurog-dreifing>.

Hagstofan, 2023. Mannfjöldi eftir kyni, aldri og sveitarfélögum 1998-2022 - Sveitarfélagaskipan hvers árs. Sótt 1. mars 2023 af <https://www.hagstofa.is/>

Jóhann Hjaltason, 1952. Árbók, Strandasýsla. Ferðafélag Íslands. Íslandsprentsmiðja

Jón Gunnar Ottósson, Anna Sveinsdóttir og María Harðardóttir (ritsj.), 2016. Vistgerðir á Íslandi. Fjölrit Náttúrufræðistofnunar nr. 54. 299 s.

Landsnet, 2021. Kerfisáætlun Landsnets 2021-2030. Langtímaáætlun um þróun meginflutningskerfis raforku.

Náttúrufræðistofnun Íslands, 2023. Náttúruminjaskrá. Sótt 4. janúar 2023 af kortasjá NÍ: <https://www.ni.is/is/midlun/utgafa/kort/kortasjar>

Markaðsstofa Vestfjarða og Ferðamálastofa, 2018. Áfangastaðaáætlun Vestfjarða.

Stjórnarráð Íslands, 2018. Byggðaáætlun 2018-2024.

Stjórnarráð Íslands, 2020a. Heimsmarkmiðin. Sótt 25. ágúst 2021 af <http://heimsmarkmidin.is/>

Stjórnarráð Íslands, 2020b. Heimsmarkmiðin. Forgangsmarkmið ríkisstjórnarinnar. Sótt 25. ágúst 2021 af <https://www.stjornarradid.is/verkefni/utanrikismal/throunarsamvinna/heimsmarkmidin/forgangsmarkmid-rikisstjornarinnar/>

Svæðisskipulag Dalabyggðar, Reykhólahrepps og Strandabyggðar 2018-2030. Umhverfisskýrsla maí 2018.

Umhverfis- og auðlindaráðuneytið, 2018. Aðgerðaáætlun í loftslagsmálum 2018 – 2030. Fyrsta útgáfa, september 2018.

Umhverfis- og auðlindaráðuneytið, 2021. Í ljósi loftslagsvárs. Stefna um aðlögun að loftslagsbreytingum. September 2021.

Umhverfisstofnun, 2022. Vatnaáætlun Íslands 2022-2027.

Verkís, 2023. Kvíslatunguvirkjun, Strandabyggð. Matsáætlun. Mat á umhverfisáhrifum. Unnið fyrir Orkubú Vestfjarða.

Skipulagsstofnun, 2016. Landsskipulagsstefna 2015–2026 ásamt greinargerð.

Vestfjarðarstofa, 2019. Sóknaráætlun Vestfjarða.